

Tystiolaeth a gyflwynwyd gan Sefydliad Bevan i'r Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg, ac hefyd i'r Pwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol wrth iddyn nhw ystyried eu hymateb i'r Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol a osodwyd mewn perthynas â'r Bil Mudo Anghyfreithlon (y cyfeirir ato isod fel 'y Bil').

Ysgrifennir y ddogfen hon gan gyfeirio at y Bil diwygiedig fel y saif hwnnw ar Fehefin 1^{af} 2023 (HL Bill 133)

Pwyntiau allweddol

- Mae'r Bil yn mynd yn groes i'r weledigaeth o ystyried Cymru fel Cenedl Noddfa a'r egwyddor 'Plentyn yn Gyntaf, Mudwr yn Ail' sy'n sail i'r gwaith o ddarparu cymorth i blant sy'n ceisio lloches yng Nghymru.
- Mae'r Bil yn cynnig darpariaethau ym maes datganoledig gofal cymdeithasol yng Nghymru.
- Mae'r Bil yn cyflwyno pwerau sy'n gwrthdaro â dyletswyddau awdurdodau lleol o dan Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014.
- Mae'r Bil yn anghydnaws â rhwymedigaethau rhyngwladol y DU, a Chymru fel llywodraeth ddatganoledig, o dan Gonfensiwn Ffoaduriaid y Cenhedloedd Unedig 1951, y Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol (EHCR), Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP), a Chonfensiwn Cyngor Ewrop ar Weithredu yn Erbyn Masnachu mewn Pobl.
- Mae'r Bil yn mynd yn groes i Fesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011.
- Dydy'r Bil ddim wedi rhoi ystyriaeth i les gorau'r plentyn.
- Mae'r Bil yn gwneud darpariaeth o fewn cymhwysedd datganoledig y Senedd. Rydyn ni'n annog y Pwyllgorau i argymhell bod y Senedd yn gwrthod cydsyniad deddfwriaethol.

Cynnwys

1. Trosolwg: ein barn am y Bil.....	2
2. Plant sydd wedi eu gwahanu/ar eu pen eu hunain yng Nghymru.....	2
3. Goblygiadau ar gyfer gofal a chymorth i blant	3
4. Hawliau plant a hawliau dynol yng Nghymru.....	9
5. Argymhellion	11

Tystiolaeth

1. Trosolwg: ein barn am y Bil

- 1.1 Mae hwn yn ymateb i wahoddiad y Pwyllgorau i roi tystiolaeth ynghylch y mater o gydsyniad deddfwriaethol ar gyfer y Bil Mudo Anghyfreithlon. Mae'n canolbwyntio ar agweddau ar y Bil sy'n gofyn am gydsyniad deddfwriaethol gan y Senedd.
- 1.2 Mae gan Sefydliad Bevan bryderon ehangach am y Bil Mudo Anghyfreithlon a'i effaith ar hawliau dynol, cyfansoddiad y DU, a rheolaeth y gyfraith. Mae'r Bil yn mynd yn groes i egwyddorion Cenedl Noddfa ac yn tanseilio'r weledigaeth o Gymru fel gwlad lle mae pobl sy'n ceisio noddfa yn cael croeso, dealltwriaeth a dathliad – gweler ([Wales: Nation of Sanctuary](#))
- 1.3 Dydy'r Bil Mudo Anghyfreithlon ddim yn gydnaws â rhwymedigaethau'r DU a Chymru o dan gyfraith ryngwladol.
- 1.4 Mae cwmpas y Bil yn eang. Mae'n dileu'r hawl i geisio diogelwch ffoaduriaid ar gyfer rhai sy'n cyrraedd ar lwybrau anghonfensiynol. Mae'n cwtogi ar awdurdodaeth yr Uchel Lys mewn perthynas â phenderfyniadau ar gadw ac mewn rhai amgylchiadau mae'n cyfyngu ar effeithiau adolygiad barnwrol. Mae'n rhoi pwerau helaeth i'r Ysgrifennydd Cartref i ddiddymu, diwygio, a dirymu deddfwriaeth bresennol ac i roi weithredu newidiadau pellach i'r gyfraith gyda chyn lleied â phosibl o graffu Seneddol.
- 1.5 Mae'r brys y mae'r deddfwriaeth yn cael ei gyrru rhagddi'n peri pryder, yn enwedig o ystyried y cyfyngiadau y bydd yn eu gosod ar y llysoedd a'r corff deddfu i arfer eu swyddogaethau hanfodol i herio a chyfyngu ar bwerau Gweithredol.

2. Plant sydd wedi eu gwahanu/ar eu pen eu hunain yng Nghymru

2.1 Cefndir

2.1.1 Mae [StatsCymru](#) yn dangos, ym mlwyddyn 2022, bod awdurdodau lleol yng Nghymru wedi gofalu am 110 o blant ar eu pen eu hunain.

- Mae pob awdurdod lleol yng Nghymru yn gofalu am o leiaf un plentyn ar eu pennau eu hunain.
- Mae nifer y plant sydd ar eu pen eu hunain yng Nghymru yn debygol o godi wrth i drosglwyddiadau a gwasgaru ceiswyr lloches gynyddu.
- Mae 30% o'r plant ar eu pennau eu hunain yn y DU yn 15 oed neu iau.

2.1.2 Yn y ddogfen hon rydyn ni'n defnyddio'r term 'plant ar eu pen eu hunain' er mwyn eglurder. Pwysleisiwn nad oes gwahaniaeth rhwng plentyn ar ei ben ei hun ac unrhyw blentyn arall, ac eithrio ei amgylchiadau a'i brofiadau bywyd.

2.2 Pryderon allweddol

2.2.1 Mae'r rhan fwyaf o blant ar eu pen eu hunain yn cael eu gorfodi i ddefnyddio llwybrau anghonfensiynol i sicrhau diogelwch yn y DU oherwydd diffyg llwybrau rheolaidd. Mae'r Bil yn cosbi plant oherwydd y ffordd y maen nhw'n cael eu gorfodi i geisio diogelwch.

2.2.2 Mae angen mwy o gymorth – a hwnnw'n un cyson – ar gyfer plant a phobl ifanc ar eu pen eu hunain yng Nghymru. Rydyn ni'n cefnogi'r alwad am gynllun gwarcheidiaeth cenedlaethol ar gyfer pob plentyn ar ei ben ei hun yng Nghymru – gweler ([guardian for unaccompanied children](#)) a mynediad parod i gyngor a chynrychiolaeth cyfreithiol arbenigol.

3. **Goblygiadau ar gyfer gofal a chymorth i blant**

3.1 Cefndir

3.1.1 Yn unol â Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014, mae plant ar eu pen eu hunain yng Nghymru yn cael eu trin fel plant sy'n derbyn gofal.

3.1.2 Mae plant ar eu pen eu hunain yn debygol o fod ag anghenion cymorth ychwanegol. Mae papur briffio Llywodraeth Cymru, [Cefnogi plant ar eu pen eu hunain sy'n ceisio lloches yng Nghymru](#) yn nodi:

“Mae'n debygol y bydd y plant hyn mewn mwy o berygl o gael eu cam-fanteisio neu eu cam-drin ac efallai na allant fanteisio cystal ar addysg neu gyfleoedd i feithrin perthynas gymdeithasol â chyfoedion oherwydd rhwystrau ieithyddol.”

3.2 Pryderon allweddol

3.2.1 Mae plant ar eu pen eu hunain yng Nghymru eisoes yn wynebu risgiau annerbyniol. Mae plant gafodd eu cipio yn ddiweddar o westai yn Sussex a Chaint wedi cael eu darganfod yng Ngogledd a De Cymru ([Y Guardian: missing child refugees](#)). Pan osododd y Swyddfa Gartref 87 o geiswyr lloches mewn gwesty yn Eryri y llynedd, ymhlith y rhai oedd yno roedd 15 o bobl ifanc angen gofal awdurdod lleol ([Daily Post: Snowdonia hotel](#))

3.2.2 Heb weithdrefnau asesu cadarn, gofal priodol, a pharhad cymorth a chefnogaeth sy'n ymestyn y tu hwnt i'w cyfnod mewn gofal, mae plant ar eu pen eu hunain mewn mwy o berygl o gael eu cipio, yn rhan o fasnachu mewn pobl a'u hecsbloetio. Mae'n hanfodol i'w llesiant bod y ddyletswydd a'r pŵer i ddarparu gofal, cymorth a chefnogaeth yn aros gyda'r awdurdod lleol.

3.2.3 Byddai'r elfennau a ganlyn o'r Bil yn effeithio'n ddifrifol ar les plant a phobl ifanc ac yn gwrthdaro â dyletswyddau a roddwyd i awdurdodau lleol gan Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014.

3.3 Dyletswydd i symud ymaith y rhai sy'n gadael gofal o'r DU

Y gyfraith ar hyn o bryd:

3.3.1 Mae [rhan 6 o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant \(Cymru\) 2014](#) yn [rhoi cyfrifoldeb ar Awdurdodau Lleol](#) i ddarparu cefnogaeth i rai sy'n gadael gofal. Mae hyn yn cydnabod bod angen cymorth, cefnogaeth a chyswllt parhaus ar bobl ifanc sy'n gadael gofal.

3.3.2 Mae'r ddyletswydd i roi cymorth yn parhau y tu hwnt i 18 oed pan fo unigolyn ifanc wedi bod yng ngofal awdurdod lleol am 13 wythnos neu fwy cyn ei ph/ben-blwydd yn 18 oed.

Y gyfraith arfaethedig:

3.3.3 Mae Cymal 2(1) yn gosod dyletswydd ar yr Ysgrifennydd Cartref i drefnu symud oedolion ymaith o'r DU os ydyn nhw'n cyrraedd drwy drefniadau anghonfensiynol. Byddai'r ddyletswydd hon yn berthnasol i bobl ifanc pan fyddan nhw'n cyrraedd 18 oed a byddai'n arwain at alltudio'n orfodol y rhai sy'n gadael gofal ac ar eu pen eu hunain.

3.3.4 Byddai'r ddyletswydd yn ymestyn i blant sydd ag aelodau o'u teulu yn y DU, hyd yn oed pan fo'r teuluoedd hynny wedi cael amddiffyniad dyngarol ac yn ffoaduriaid cydnabyddedig.

3.3.5 Mae'r Bil yn cyfyngu'n ddifrifol ar yr hawl i apelio ac yn cyfyngu'n gyfreithiol ar y sail fyddai ganddyn nhw i rwystro rhag cael eu symud ymaith. Mae'n cyflwyno gweithdrefn fyrrach sy'n ei gwneud yn ofynnol i unigolyn geisio cyngor cyfreithiol a gwneud hawliad o fewn 7 diwrnod. Rhaid i'r Swyddfa Gartref ddod i benderfyniad o fewn 3 diwrnod.

3.3.6 Byddai hawliadau lloches gan bobl ifanc sy'n destun y ddyletswydd i alltudio yn cael eu gwneud yn annerbyniadwy. Byddai cefnogaeth ac amddiffyniadau o dan Ddeddf Caethwasiaeth Fodern 2015 yn cael eu dileu. Byddai'r ddyletswydd i alltudio yn berthnasol hyd yn oed os ydy person ifanc yn ddiodefnydd masnachu mewn pobl, neu pan fo yna gais ar sail hawliau dynol neu adolygiad barnwrol.

3.3.7 Byddai'r ddeddfwriaeth yn cyfyngu ar ganiatáu fisas, setliad a dinasyddiaeth yn y dyfodol i unrhyw un sydd ar unrhyw adeg wedi bod yn destun gorchymyn i'w symud ymaith.

Yr effaith:

3.3.8 Byddai'r ddeddfwriaeth yn creu gwrthdaro rhwng dyletswyddau ar ran yr Ysgrifennydd Cartref ac awdurdodau lleol ar gyfer y rhai 18 oed sy'n gadael gofal ac wedi cael eu lletya

fel plant ar eu pen eu hunain. Byddai'n dadwneud unrhyw bosibilrwydd o allu cynnig cymorth gan awdurdodau lleol i'r rhai sy'n gadael gofal ar eu pen eu hunain.

3.3.9 Byddai posibilrwydd o gael eu halltudio yn cael effaith sylweddol ar les emosiynol plant ar eu pen eu hunain drwy gydol eu cyfnod mewn gofal.

3.4 Pwerau i symud plant ar eu pennau eu hunain ymaith o'r DU

Y gyfraith ar hyn o bryd:

3.4.1 Mae Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yn gosod dyletswyddau ar awdurdodau lleol tuag at blant sydd angen gofal a chymorth. Dyma nhw:

- dyletswydd i asesu anghenion (Adran 21)
- dyletswydd i ddiwallu anghenion gofal a chymorth (Adran 37)
- pŵer i ddiwallu anghenion gofal a chymorth (Adran 38)

3.4.2 Wrth ofalu am blant ar eu pen eu hunain, mae gan yr awdurdod lleol ddyletswydd troswaol i roi sylw dyledus i Ran 1 o Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP).

3.4.3 O dan Adran 28 o Ddeddf Plant 2004, mae dyletswydd ar awdurdodau lleol a chyrrff statudol eraill i [gydweithio i ddiogelu plant a phobl ifanc](#). Mae adran 47 yn gosod dyletswydd ar awdurdod lleol i wneud ymholiadau pan fo'n amau bod plentyn mewn perygl.

3.4.4 Mae [canllawiau Llywodraeth Cymru](#) yn nodi bod yn rhaid i awdurdod lleol, wrth ymwneud â phlentyn ar ei ben ei hun, ystyried a ydy e neu hi mewn perygl o niwed difrifol. Dylen nhw asesu a ydy plentyn wedi'i fasnachu.

3.4.5 Mae'r ddyletswydd i amddiffyn a diogelu plant yn ddyletswydd barhaol ac mae'n berthnasol p'un a ydy'r plentyn yng ngofal yr awdurdod lleol ai peidio

Y gyfraith arfaethedig:

3.4.6 O dan Gymal 3 o'r Bil, byddai gan yr Ysgrifennydd Cartref y pŵer i symud plant ar eu pen eu hunain ymaith o'r DU cyn eu bod yn 18 oed.

3.4.7 Mae taflen ffeithiau plant Bil Ymfudo Anghyfreithlon Llywodraeth y DU: [Illegal Migration Bill: children factsheet](#) (a ddiweddarwyd 11/05/2023) yn nodi'n glir mai'r bwriad ydy alltudio rhai plant cyn iddyn nhw gyrraedd 18 oed, ac y bydd plant yn cael eu cadw'n orfodol mewn llety ('detained' ydy'r gair) cyn eu symud ymaith. Gellir diwygio'r amgylchiadau i'w symud ymaith drwy reoliad.

Yr effaith:

- 3.4.8 Byddai pŵer yr Ysgrifennydd Cartref i symud plant ymaith ar eu pen eu hunain, ynghyd â phwerau cadw estynedig (gweler 3.5 isod), yn gwrthdaro â dyletswyddau asesu a diogelu awdurdodau lleol. Byddai'n cyfyngu ar bŵer awdurdodau lleol i ddiwallu anghenion plant ar eu pen eu hunain drwy gynnig gofal, llety a chymorth.
- 3.4.9 Yn groes i'r drefn 'Plentyn yn Gyntaf, Mudwr yn Ail', mae'r ddeddfwriaeth arfaethedig yn gosod safle'r plentyn fel mudwr a'i ddull o gyrraedd y DU uwchlaw ei statws fel plentyn.
- 3.4.10 Dydy'r Bil ddim yn rhoi lles y plentyn fel blaenoriaeth nac yn gwneud darpariaeth ar gyfer rhoi sylw dyledus i anghenion plant unigol. Dydy'r Bil ddim yn cyfeirio at asesu anghenion nac amddiffyn hawliau plant.

3.5 Ymestyn pwerau cadw

Y gyfraith ar hyn o bryd:

- 3.5.1 Mae cadw plant sydd ar eu pen eu hunain yn gyfyngedig ar hyn o bryd, o dan Ddeddf Mewnffudo 2014, i 24 awr mewn "cyfleuster cadw tymor byr".
- 3.5.2 Mae Cyfarwyddiadau a Chanllawiau Gorfodi'r Swyddfa Gartref ([Home Office Enforcement Instructions and Guidance](#)) ar hyn o bryd yn rhestru plant o dan 18 oed ac ar eu pen eu hunain, menywod beichiog, a dioddefwyr masnachu mewn pobl, ymhlith y rhai sy'n anaddas i gael eu cadw.

Y gyfraith arfaethedig:

- 3.5.3 . Mae Cymal 10 o'r Bil yn rhoi'r pŵer i'r Ysgrifennydd Cartref gadw person "o unrhyw oedran", "mewn unrhyw le" a ystyrir yn briodol, gan gynnwys lleoliadau heb eu rheoleiddio. Mae'n dileu'r terfynau amser statudol presennol ar gadw teuluoedd â phlant, plant ar eu pen eu hunain, a menywod beichiog.
- 3.5.4 Mae cymal 11 yn darparu ar gyfer cadw plant sydd ar eu pen eu hunain yn gaeth. Gall plant gael eu cadw tra bydd penderfyniad ar eu symud ymaith yn cael ei wneud, neu tra'n aros i gael ei symud, neu tra bod penderfyniad yn cael ei wneud ynghylch a ddylid eu caniatáu i aros.

Yr effaith:

- 3.5.5 Mae'r Bil yn gwrthdroi ymrwymiad Llywodraeth y DU i roi terfyn ar gadw plant yn y ddalfa. Mae'n dileu mesurau diogelu pwysig i blant ac oedolion agored i niwed ac yn caniatáu cadw'n gaeth ddioddefwyr masnachu mewn plant a chaethwasiaeth.

- 3.5.6 Dydy'r Bil ddim yn pennu terfynau amser ar gyfer cadw. Mae'n rhoi pwerau i'r Ysgrifennydd Gwladol (er nad oes dyletswydd) i bennu terfynau amser ar gadw drwy reoleiddio yn hytrach na thrwy ddeddfwriaeth sylfaenol.
- 3.5.7 Mae'r Bil yn cyfyngu ar oruchwyliaeth y llys ar gyfer cadw, heb unrhyw hawl i droi at y llysoedd am y 28 diwrnod cyntaf.
- 3.5.8 Mae Cymdeithas y Meddygon wedi galw ar "ASau ac Arglwyddi i wrthwynebu'r mesur am resymau meddygol a moesegol", yn enwedig mewn perthynas â chymalau sy'n galluogi cadw plant am gyfnod amhenodol – gweler ([Joint Parliamentary Briefing](#)).

3.6 Aseidiadau oedran

Y gyfraith ar hyn o bryd:

- 3.6.1 Mae asesu oedran yn dod o dan y maes gofal cymdeithasol datganoledig yng Nghymru. Ar hyn o bryd mae awdurdodau lleol yn gyfrifol am asesu a ydy'r unigolyn yn blentyn ac angen gofal.

Y gyfraith arfaethedig:

- 3.6.2 Mae cymalau 55 a 56 yn ymwneud â'r Bwrdd Cenedlaethol Asesu Oedran ac yn darparu ar gyfer dulliau gwyddonol o asesu oedran, a all gynnwys sganio, pelydr-X, neu fesur rhannau o'r corff, gwirio dannedd, samplu DNA, ac archwilio corfforol.
- 3.6.3 Mae'r Bil yn diddymu'r hawl i apelio yn erbyn penderfyniad asesiad oedran. Gall y penderfyniad gael ei adolygu'n farnwrol ond gall plentyn gael ei symud ymaith tra bod adolygiad barnwrol yn mynd rhagddo. Mae'r Bil yn caniatáu i blentyn gael ei drin fel oedolyn os ydy'n gwrthod cydsynio â'r dulliau gwyddonol.

Yr effaith:

- 3.6.4 Mae trin plant fel oedolion yn risg mawr o ran diogelu ac yn amlwg yn cyfyngu ar eu hawliau. Mae plant sydd wedi'u trawmateiddio yn fwy tebygol o wrthod ymostwng i'r dulliau mewnwthiol dan ystyriaeth.
- 3.6.5 Dydy dulliau gwyddonol ddim yn gywir wrth bennu oedran. Mae'r mesurau hyn yn fewnwrthiol ac yn drawmatig i blant. Mae Cymdeithas Gweithwyr Cymdeithasol Prydain (BASW) yn gwrthwynebu dulliau gwyddonol a sefydlu'r Bwrdd Cenedlaethol Asesu Oedran.
- 3.6.6 Byddai sefydlu'r Bwrdd Cenedlaethol Asesu Oedran yng Nghymru yn gwrthdaro â dyletswydd bresennol gweithwyr cymdeithasol i asesu oedran ac anghenion plant sydd ar eu pen eu hunain

3.6.7 Mae'n anfoesegol amlygu plant i ymbelydredd pelydr-X heb achos meddygol nac ychwaith i wynebu archwiliadau corfforol diangen.

3.7 Pŵer i gyfarwyddo awdurdodau lleol i drosglwyddo plant o'u gofal

Y gyfraith ar hyn o bryd:

3.7.1 Mae 3.3.1, 3.4.1, a 3.4.3 uchod yn amlinellu dyletswyddau awdurdodau lleol i asesu, cynnig gofal os oes galw, a chwrdd ag anghenion plant sydd ar eu pen eu hunain.

Y gyfraith arfaethedig:

3.7.2 Mae cymalau 15 i 18 yn galluogi'r Ysgrifennydd Cartref i ddiystyru dyletswyddau'r awdurdod lleol i ofalu am blant ac i'w cefnogi. Maen nhw'n rhoi pwerau i'r Ysgrifennydd Cartref i orchymyn awdurdodau lleol i ddarparu gwybodaeth am blentyn neu i orchymyn awdurdod lleol i drosglwyddo plentyn. Gellid defnyddio'r pŵer hwn i gadw plant cyn eu halltudio ond dydy e ddim yn gyfyngedig i'r diben hwn.

3.7.3 Bydd y pwerau hyn yn rhai y gellir eu gorfodi drwy'r llysoedd beth bynnag fo asesiad awdurdod lleol o anghenion plentyn. Mae hyn yn gwrthdaro'n uniongyrchol â dyletswyddau awdurdodau lleol o dan Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014.

3.8 Pŵer i wneud rheoliadau i ddiddymu neu ddiwygio cyfraith Cymru

Y gyfraith arfaethedig:

3.8.1 Mae pwerau a roddwyd i'r Ysgrifennydd Cartref o dan Gymalau 15 i 18 yn berthnasol i ddechrau yn Lloegr yn unig. Fodd bynnag, mae Cymal 19 yn galluogi'r Ysgrifennydd Cartref i wneud rheoliadau yn ymestyn eu cais i Gymru ac i ddiystyru cyfraith Cymru.

3.8.2 Mae Cymal 19 (2) yn galluogi'r rheoliadau hyn i "ddiwygio, diddymu neu ddirymu unrhyw ddeddfiad" ac mae 19(4) yn egluro bod hyn yn cynnwys deddfwriaeth a basiwyd yn flaenorol neu ar yr un pryd yn y Senedd.

3.8.3 Mae Cymal 3 yn rhoi'r pŵer i'r Ysgrifennydd Gwladol wneud diwygiadau canlyniadol i unrhyw Ddeddf neu fesur yn y Senedd.

Yr effaith:

3.8.4 Mae gan y cymalau hyn oblygiadau sylweddol i gyfraith Cymru, yn enwedig ar gyfer Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 a Mesur Hawliau Plant a Phersonau Ifanc (Cymru) 2011.

4. Hawliau plant a hawliau dynol yng Nghymru

4.1 Mesur 2011 Hawliau Plant a Phersonau Ifanc (Cymru) a Chonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (UNCRC)

Y gyfraith ar hyn o bryd:

4.1.1 Mae [Mesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc \(Cymru\) 2011](#) yn ymgorffori confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn i gyfraith Cymru ac yn rhoi dyletswydd ar weinidogion i roi sylw dyledus i'r confensiwn wrth arfer eu swyddogaethau. Rhaid i benderfyniadau gael eu llywio gan Asesiad Effaith cadarn ar Hawliau Plant. Mae'r Confensiwn yn blaenoriaethu ymrwymiad i fuddiannau gorau'r plentyn ac yn nodi hawliau allweddol sylfaenol.

4.1.2 Mae Erthygl 2 o'r UNCRC yn egluro bod hawliau'r Confensiwn yn berthnasol i bob plentyn. Mae'n ofynnol i lofnodwyr y wladwriaeth barchu ac amddiffyn yr hawliau hyn:

“...waeth beth fo hil, lliw, rhyw, iaith, crefydd, barn wleidyddol neu farn arall, tarddiad cenedlaethol, ethnig neu gymdeithasol, eiddo, anabledd, genedigaeth neu statws arall y plentyn neu ei riant neu ei warcheidwad cyfreithiol.”

Y gyfraith arfaethedig:

4.1.3 Mae'r Bil yn effeithio ar allu plant sydd ar eu pen eu hunain yng Nghymru i arfer eu hawl i geisio cael eu diogelu fel ffoaduriaid. Mae'n diystyru amddiffyniadau cyfreithiol a roddir i blant o dan gyfraith ryngwladol ac ymrwymadau a wnaed o dan Gonfensiwn Cyngor Ewrop ar Weithredu yn Erbyn Masnachu mewn Pobl. Mae cymal 2(1) mewn perygl o dorri hawl plentyn i gael aduniad teuluol.

Yr effaith:

4.1.4 Dydy'r Bil Mewnfudo Anghyfreithlon ddim yn gydnaws â Mesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011 na Chonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn

4.1.5 Mae [Comisiynydd Plant Cymru](#) wedi mynegi gwrthwynebiadau cryf i'r Bil Mewnfudo Anghyfreithlon ar sail hawliau plant:

“Mae Cymru'n genedl noddfa falch. Mae'r ddeddfwriaeth hon, os caiff ei phasio, yn gwbl groes i'r hyn yr ydym yn ymfalchio ynddo fel cenedl noddfa, ac mae'n doriad clir o'n rhwymedigaeth hawliau dynol.”

4.2 Y Pwyllgor ar Hawliau'r Plentyn

4.2.1 Ar Fehefin 2^{ail}, cyhoeddodd Pwyllgor CCUHP ar Hawliau'r Plentyn y Sylwadau Terfynol (canfyddiadau) o'i chweched a'i seithfed adroddiad cyfnodol cyfun ar y DU ([Concluding](#)

[Observations](#)). Mae'r Pwyllgor yn tynnu sylw at bryderon mawr ynghylch effeithiau posibl y Bil Ymfudo Anghyfreithlon ar blant.

4.2.2 Mae'r Sylwadau Clo yn galw ar y DU i "ddiwygio ar frys" y Bil Ymfudo Anghyfreithlon, gan ddileu darpariaethau a fyddai'n tramgwyddo ar hawliau plant a rhwymedigaethau rhyngwladol y DU, ac yn benodol:

- y "gwaharddiad ar yr hawl i hawlio lloches";
- darpariaethau sy'n caniatáu ar gyfer cadw a symud plant am gyfnodau hir;
- rhwystrau rhag llwyddo i gael cydnabod eu cenedligrwydd; a
- diffyg ystyriaeth o "egwyddor lles pennaf y plentyn".

4.2.3 Mae'r Pwyllgor hefyd yn galw ar y DU i wneud y canlynol:

- rhoi diwedd ar weithdrefnau "annibynadwy ac ymwithiol" asesu oedran, sicrhau bod plant yn gallu herio eu canlyniadau asesu, a chael mynediad at gyngor cyfreithiol;
- sicrhau nad ydy plant y mae anghydfod ynglŷn â hwy yn cael eu symud i drydedd wlad;
- sicrhau hawl ddiamod plant i wneud cais am ail-ymuno â'r teulu;
- sicrhau bod plant sy'n ddiodefswyr masnachu mewn pobl bob amser yn cael mynediad at wasanaethau perthnasol; ac hefyd
- "datblygu system gyson, statudol o warcheidiaeth annibynnol ar gyfer pob plentyn sydd ar ei ben ei hun".

4.3 Y Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol (ECHR)

4.3.1 Mae llawer wedi'i ysgrifennu am effaith negyddol y Bil ar hawliau dynol. Mae'r [UNHCR wedi cyfeirio at y ddeddfwriaeth](#) fel "gwaharddiad lloches" ac mae llawer o asiantaethau wedi codi pryderon hawliau dynol. Mae papur briffio gan y Cyd-gyngor Lles Mewnfwudwyr ([A briefing from JCWI](#)) yn crynhoi'r pryderon hyn.

4.3.2 Mae ymateb y grŵp hawliau dynol Liberty i'r Bil Ymfudo Anghyfreithlon ([Liberty's response - Illegal Migration Bill](#)) yn amlygu sut mae gwahanol agweddau ar y Bil yn gweithio gyda'i gilydd i alluogi deddfwriaeth sylfaenol i gael ei newid heb ystyried hawliau dynol.

4.3.3 Mae'r Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol ([Equality and Human Rights Commission](#)) yn rhybuddio am chwe maes lle mae'r Bil mewn perygl o dorri rhwymedigaethau cyfreithiol y DU a pheryglu unigolion mewn perygl o niwed cynyddol.

- Tanseilio egwyddor cyffredinolrwydd hawliau dynol (Cymalau 1(5), 2 a 4).

- Dileu yr amddiffyniadau i ddiodefwyr masnachu mewn pobl (Cymalau 21-28).
- Cyfyngu ar yr hawl i loches a chosbi ffoaduriaid (Cymalau 4, 11-14 a 29-36).
- Risg o dorri'r ECHR a'r egwyddor o beidio â gorfod ail-ddychwelyd o dan y Confensiwn Ffoaduriaid (yn enwedig Cymalau 37-49).
- Cadw'n gaeth, yn enwedig plant (Cymalau 3, ac 11-15).
- Dim digon o ystyriaeth o'r effaith ar gydraddoldeb.

4.3.4 Mae'r Comisiwn hefyd wedi mynegi pryder ynghylch y diffyg amser a neilltuwyd ar gyfer craffu seneddol ar y Bil

5. Argymhellion

5.1.1 Mae darpariaethau'r Bil yn dod o fewn cymhwysedd datganoledig y Senedd ym meysydd gofal cymdeithasol a hawliau plant. Felly, rydyn ni'n argymhell bod angen cydsyniad deddfwriaethol gan y Senedd ar gyfer y Bil.

5.1.2 Yn y Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol a osodwyd ar 31 Mawrth a'r Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol atodol ar 26 Mai 2023, dywedodd y Gweinidog dros Gyfiawnder Cymdeithasol na allai hi argymhell bod y Senedd yn cydsynio â darpariaethau yn y Bil sydd o fewn cymhwysedd datganoledig y Senedd.

5.1.3 Rydyn ni'n annog y Pwyllgorau i dderbyn safbwynt y Gweinidog ac i argymhell y dylid atal cydsyniad deddfwriaethol mewn perthynas â'r elfennau hyn o'r Bil.

Am ragor o wybodaeth, cysylltwch â'r canlynol:

Arweinydd y Prosiect, Mynediad at Gyfiawnder / Access to Justice